

Н. В. Охота

*Житомирський державний університет імені Івана Франка
Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Л. А. Долгополова*

Вербалізація концепту "мати" у сучасній лінгвокультурі

Погляди лінгвістів на вербалізацію мовних концептів дуже різняться, так одні дослідники вважають концепти повністю вербалізованими (Р. Якендоф, А. Вербицька). Це призводить до тлумачення концепту як "парадигматичної структури, що виводиться із синтагматичних відношень імені, фіксованих у тексті". О. Селіванова кваліфікує концепт як "зміст слова – і денотативний, і конотативний, який відображає уявлення носіїв певної культури про характер явища, що стоїть за словом у різноманітності його асоціативних зв'язків" [3: 552].

Інші мовознавці розглядають концепт як частково вербалізовану одиницю концептосистеми. О. Кубрякова поєднує в дефініції концепту "оперативну одиницю пам'яті, ментального лексикона, концептуальної системи і мови мозку". Дослідниця вважає, що "найважливіші концепти виражені в мові, але частина інформації представлена у психіці принципово іншим способом, тобто ментальними репрезентаціями іншого типу – образами, картинками, схемами" [2: 89].

Способи вербалізації концептуальної інформації визначає мова, її система, що склалася протягом тривалого часу і багато в чому сприяла концептуалізації. Однак концептуалізація є динамічним і більш нестійким процесом, ніж мовні зміни. Кожний історичний період у житті етносу вносить відповідні корекції до процесів концептуалізації згідно зі змінами світоглядних позицій, ідеології, норм моралі, оцінок і цінностей тощо. Саме тому З. Попова та І. Стернін розрізняють стійкі й нестійкі концепти: перші мають регулярні, закріплені за ними мовні засоби вербалізації, актуальні для мислення та спілкування, другі не мають таких мовних засобів, є глибоко особистісними, рідко вербалізуються або практично не вербалізуються [1: 96].

Наявність мовної репрезентації концепту підтримує його у стабільному стані, надаючи концепту статус загальновідомого.

На основі новел Стефана Цвейга ми розглянули концепт "мати" в німецькій лінгвокультурі. Цей концепт ми відносимо до стійких загальновідомих концептів, він часто репрезентується в мові і має регулярні, закріплені за ним засоби вербалізації.

Стефан Цвейг вербалізує у своїх новелах концепт "мати" з допомогою таких слів як: *Mutter, Mama und Mami*, які відразу асоціюються у нас з образом жінки, яка має дитину. Письменник передає образ матері не лише номінально, а і з допомогою цілих речень, так, для прикладу, у новелі "Bennendes Geheimnis" автор пише "*er erkannte in diesen stummen Tränen ein Gelöbnis der alternden Frau, dass sie von nun ab nur ihm, nur ihrem Kinde gehören wollte*", ці слова асоціюються у нас з образом люблячої матері, що базується на основі позитивних почуттів [4: 94]. У цьому ж творі Стефан Цвейг пише "*etwas wie Hass mischte sich jetzt immer in die Erinnerung an ihr Kind*", що також відображає образ матері, але в даному випадку він висвітлюється через призму негативних почуттів [4: 77].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Ковалик І. І. Методика лінгвістичного аналізу тексту: навч. посіб. / І. І. Ковалик, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ. – К.: Вища школа, 1984. – С. 94-99
2. Кубрякова Е. С. Об одном фрагменте концептуального анализа слова память / Е. С. Кубрякова // Логический анализ языка. Культурные концепты. – М.: Наука, 1991. – С. 85-91.
3. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: підручник / О. О. Селіванова: Полтава – Довкілля-К, 2008. – С. 542-555
4. Zweig S. Novellen: Авт. вст. ст. та комент Р. А. Кордуп. – Харків: Ранок-НТ. – 240 с.